Nr. 16 Vilnius 1938 m. rugpiūčio 23 d. I metai

# ŪKININKAS

::: SAVAITINIS „AIDO“ PRIEDAS ŪKININKAMS :::

## Suvalkiečių ūkininkavimo klaida

Kai pamini žodį „Suvalkija“, tai poetas tuoj vaizduojasi plačias lygumas, o ūkininkas derlingus žemės plotus, didelius ūkius ir pilnus aruodus auksu žibančių grūdų. Bet klysta poetas, nes Suvalkijoje, be lygumų, yra ir kalnelių, klysta taipgi ir ūkininkas, nes yra ir mažiau pilnų aruodų. Anapus — Lietuvos Valstybėje Suvalkija—lygumos ir labiau derlinga žemė, šiapus — daugiau kalneliai, kai kur smėlio, baltžemio, o kai kur yra ir žvyriaus. Šiaip jau, rodos, suvalkietis geriau gyvena, nei apie Vilnių. Žemės turi vidutiniškai apie 40—50 margų (20 — 25 ha), didesnės, kvadratu sustatytos, medžiais apaugusios sodybos ir visur tik viensėdžiai; niekur jau nesutiksi senovinio, rėžiais suraižyto kaimo. Viensėdžiais čia imta skirstytis tuojau po baudžiavos panaikinimo.

Suvalkija, tai javų ūkio kraštas. Javais daugiausia suvalkiečiai ir verčiasi. Turėdami daugiau žemės, priséja daug javų, kuriuos iškūlę parduoda ir gautais už juos pinigais apmoka mokesčius ir padengia kitas ūkininkavimo išlaidas. Prieš karą ir keleris metus po karo, kai javai buvo brangūs, suvalkiečiai su javų ūkiu visai gerai vertėsi. Visai kas kita dabar, kai javai yra atpigę. Rodos, derlius neblogas, prikulia nemaža, nemaža nuveža turgun parduoti, o galai sudurti vis sunku. Suvalkiečiai mėgsta arklius, iš kurių taip pat kiek pinigo padaro. Bet arklį užauginti reikia kelerių metų, ir sušerti jam nemažai reikia. Kai arklių kainos esti nekokios, tai dažnai sušertas pašaras daugiau vertas, nei pats arklys. Dėl viso to šiuo metu suvalkiečių tarpe girdisi daug nusiskundimų, kad sunku susiversti. Tuo tarpu į pelningiausią ūkininkavimo šaką — gyvulininkystę, o ypač pienininkystę, suvalkiečiai nekreipia beveik jokio dėmesio. Čia ir glūdi didžiausia suvalkiečių ūkininkavimo klaida, kurios nepašalinus, nėra ko ir kalbėti apie jų buities pagerinimą. Apskritai, suvalkiečiai yra žinomi, kaip dideli konservatistai, kurie naujienybių nemėgsta. Pratę iš senų laikų verstis javais, niekaip negali persilaužti ir imtis daug pelningesnės šakos — gyvulininkystės.

Seniau, ypač prieš karą, suvalkiečiui pardavinėti pieną, sviestą ar sūrius buvo laikoma negarbinga. Tai galėjo daryti koks nors neturtėlis daržininkas, bet ne tikras kelių dešimčių margų ūkininkas, kuriam ir namie pienas reikalingas. Ir dabar dar ta nuomonė neišnykus. Ir dabar dar suvalkietis į pienininkystę žiūri gerokai su pašaipa, nors gyvenimo praktika aiškiai jau rodo, kad tas, kuris pieną pieninėn veža, lengviau su skatiku verčiasi, nei tas, kuris neveža.

Tiesa, neneigia jau to, kad šiais laikais pienas geriau apsimoka, nei javai, bet lyg pasiteisindamas, kodėl pats pieno pieninėn (į Oškinius ar kurią nors jos filiją) neveža, aiškinasi tuo, kad pieno nėra tiek daug, o čia darbymetė, daug svetimų žmonių — darbininkų, kuriuos reikia juk geriau pavalgydinti, o ir sau negalima pieno nutraukti.

Šitaip aiškindamasis, suvalkietis sako gryną tiesą: nėra tiek pieno, kad būtų ir sau ir dar pieninėn nunešti. Bet iš kur gi to pieno gali būti, kai 40—50 margų ūkininkas turi tik 3—4 melžiamas karves, kurios, be to, nėra kaip reikiant prižiūrimos. Nenuostabu, kad kartais ir sau pieno nepakanka. O galėtų būti daug geriau. Suvalkiečio ūkis gali mažiausia išlaikyti 5 gerai prižiūrimas karves, kurios, duodamos po 10 litrų pieno per dieną (po kibirą), duotų viso 50 litrų. Iš tų 50 litrų 20 litrų gali ūkininkas sunaudoti savo reikalams, o 30 litrų vežti pieninėn. Paskaitykime, kiek tai būtų ūkininkui pelno: šiuo metu vidutinio riebumo pieno litras pieninėje apie 9 sk., taigi per dieną už 30 litrų būtų apie 2 auks. 70 sk., o per 30 dienų, vadinasi, per vieną mėnesį apie 80 auks. Kadangi dabar 100 kg rugių tik 16 auksinų, tai norint gauti tuos 80 auks. reikėtų parduoti net 500 kg rugių. Bet pavasarį ir vasarą javų parduoti beveik jau nelieka, o pieno gamyba gyvulių ganymo metu yra kaip tik pigiausia, nes karvėms užtenka tik geresnės ganyklos — šerti nereikia. Dar daugiau naudos iš pieno esti žiemą, nes tada pienas brangesnis, būtent, už 30 kasdien nešamų pieninėn litrų pieno per mėnesį galima gauti apie 140 — 150 auks. Tokiems pinigams gauti reikėtų žiemos metu kas mėnuo parduoti po kokius 800—900 kg rugių arba po labai gerą karvę.

Žinoma, norint, kad karvės tokią didelę ūkininkui naudą duotų, reikia ir karvėms geriau duoti, o ne šiaudais šerti. O karvės galima šerti gerai tik tada, kai yra gero ir pakankamai pašaro. Suvalkiečiai gero ir pakankamai pašaro turėti gali. Žemės neblogos, auga dobilai ir įvairūs kaupiamieji, tik reikia jų daugiau sėti. Be to, Suvalkijoje yra daugybė pievų, kurios, deja, yra visiškai apleistos. Retai kur pamatysi nususintas pievas. Kiek būtų gražaus šieno, jei tos pievos žmoniškai želtų ir duotų geresnę žolę! O juk pievos pataisyti galima, tik reikia norėti ir padirbėti. Turint pašaro, galima ir karvių daugiau laikyti. Bus tada ne tik daugiau pieno, bet ir mėšlo, ir dirvos bus kuo daugiau patręšti.

Taigi, laikas suvalkiečiams sukrusti ir keisti ūkininkavimo būdą ta linkme, kad šalia javų ūkio rastų prideramą vietą gyvulininkystės ir pieno ūkis. Kitokios išeities nėra. Švenčioniškiai pieno ūkio reikšmę jau suprato. Ten, nors ir maži ūkiai, turį po 5—10 ha (10—20 margų), neblogai išlaiko po nemažiau karvių, kaip suvalkiečių 20 ha ūkis, o žemė yra dažniau ne geresnė, bet blogesnė, kaip Suvalkijoje. Suvalkiečiai iš seno turi gerų ūkininkų vardą, jei nenori nuo gyvenimo atsilikti, bet priešingai — būti dar ir kitiems mūsų ūkininkams pavyzdžiu, privalo skubiai taisyti ūkininkavimo pagrindinę klaidą. Privalo persilaužti ir iš javų ūkio pereiti į gyvulininkystę. Kitaip, kiti juos aplenks. Bet tai dar nieko, kad aplenks. Svarbiausia tai, kad dėl laikymosi senosios ūkininkavimo tvarkos daugiausia nukenčia patys Suvalkijos ūkininkai, kurie jau dabar skundžiasi, negalį galų suvesti.

*Agr. M. Kraužlys.*

## LIETUVOS VALSTYBĖJE

### Smarkiai padidėjo mėsos eksportas

Nuo šių metų pradžios iki rugpiūčio mėn. 7 dienos Maistas eksportavo įvairios mėsos 22.068.442 kg. Praėjusiais metais per tą patį laiką išvežė 15.732.000 kg. Tokiu būdu šiemet Maistas eksportavo mėsos net 6.336.440 kg. daugiau nei pernai per tą patį laiką.

### 100.000 tonų mineralinių trąšų

Šiemet Lietuvos Valstybėje yra labai didelis mineralinių trąšų pareikalavimas. Iki šiol Lietūkis jau paruošė pardavimui 83.000 tonų įvairių trąšų. Tikimasi, kad šiemet ūkininkai išpirks mi-

neralinių trąšų apie 100 tūkst. tonų. Mineralines trąšas Lietūkis perka Anglijoje, Olandijojoje, Sovietų Rusijoje, Vokietijoje, Čekoslovakijoje ir Latvijoje. Trąšos ateina laivais į Klaipėdos uostą, iš kur išvežiojamos geležinkeliais po visą valstybę veltui.

## MŪSŲ KRAŠTE IR KITUR

### Užsienio prekybos deficitas

Vyriausias Statistikos Biuras paskelbė, kiek Lenkija išvežė prekių užsienin ir kiek iš užsienio atsivežė per pirmąjį šių metų pusmetį. Pagal tuos davinius Lenkija per pirmąjį šių metų pusmetį išvežė užsienin įvairių prekių už 555.641 tūkstantį auksinų, o atsivežė už 662.029 tūkstančius auksinų. Tokiu būdu per šį pusmetį gauta net 106.388 tūkstančiai deficito (nuostolio). Didžiausia apyvarta padaryta su Vokietija, į kurią išvežta įvairių prekių už 119.584 tūkstančius auksinų ir atvežta už 143.916 tūkst. auksinų. Antroje vietoje yra Anglija, į kurią išvežta už 110.023 tūkst, auks. ir atvežta už 74.286 tūkst. auks. Į Ameriką Lenkija prekių išvežė per tą pusmetį už 31.657 tūkst. auksinų ir atvežė už 89.636 tūkst. auks. Tokiu būdu tik su Anglija Lenkijai naudinga prekyba, kuri davė 35.737 tūkst. auks. pelno.

### Kortelių šmėkla

Kaip žinome, šiemet javų kainos, palyginti, buvo neblogos. Jeigu jos būtų neatpigusios, tai galima būtų pasakyti, kad javai ūkininkui apsimoka parduoti. Tačiau prieš pat rugiapiūtę javų kainos atpigo. Dėl įvairių priežasčių tos kainos būtų šiemet rudenį žymiai atpigusios. Valdžia pasiryžo kokiu nors būdu tas javų kainas padaryti pastovesnėmis. Tam tikslui jau paruošė ir paskelbė įvairius parėdymus. Tarp kitko nutarė imti mokestį nuo miltų. Pagal parėdymą mokestis būtų imamas tik nuo tų miltų, kurie bus naudojami ne ūkininkų. Tie miltai, kurie naudojami ūkininkų ir kurie eksportuojami, mokesčiu nebus apdėti. Bet dabar kilo klausimas, kokiu būdu atskirti tuos miltus, kuriuos ūkininkai malūne mals savo reikalams, o kuriuos pardavimui. Nes ūkininkas gali malti savo reikalams, bet paskui sumalęs gali juos parduoti. Dėl to kilo keblumai ir daug sumanymų. Norima tas reikalas pavesti kaimo seniūnams, bet bijoma, kad tada gali atsirasti daug suktybių. Todėl dabar svarstomas klausimas, kad būtų įvesta kortelių sistema, pagal kurią kiekvienas ūkininkas galėtų sumalti savo reikalams tik tiek, kiek kortelėje būtų pažymėta. Tokiu būdu ir mes susilauksime kortelių, kurios įvesta Vokietijoje ir Sovietų Sąjungoje.

### Pasaulinis grūdų derlius

Šįmet beveik visi užjūrio ir Europos kraštai praneša apie laukiamus labai gerus grūdų derlius. J. A. Valstybės, prieš porą metų importavusios nemažus kviečių ir rugių kiekius, šįmet laukia tiesiog rekordinio derliaus ir, žinoma, tikisi nemažus perteklius eksportuoti. Labai gražiai javai užderėjo Kanadoje. Geri derliai Sovietų Rusijoje, Rumunijoje, Balkanų ir Padunojaus kraštuose, Lenkijoje, Čekoslovakijoje, Prancūzijoje ir Pabaltėje. Vokietija dėl didelių liūčių nesitikėjo sulaukti šįmet gero derliaus, tačiau paskutiniu laiku puikus oras pakeitė visus apskaičiavimus. Blogiausias derlius bus, tur būt, Italijoje. Reikia prisiminti, kad grūdų derlius dabar dalinai paaiškėjęs tik Š. Amerikoje ir Europoje. Yra ir kitų grūdus auginančių ir labai daug eksportuojančių kraštų, kaip Argentina, Australija. Čia derlius nuimamas vėliau — gruodžio mėnesį. Šių kraštų derliai dar gali turėti įtakos į pasaulines grūdų rinkas.

Grūdų kainos pasaulinėje rinkoje pereitą savaitę dar krito maždaug po 30 grašų kvintalui. Kainų kritimo priežastis—geras derlius visuose eksportuojančiuose kraštuose. Importuojančios šalys irgi, atrodo, sulauks daug geresnio derliaus, kaip prajejusiais metais. Esant daugiau pardavėjų, negu pirkėjų, kainos negali būti aukštos.

Už gerus Kanados, J. Amerikos Valstybių ir Sov. Rusijos grūdus praėjusią savaitę užsienio biržose buvo mokama už 100 kg: kviečių 18,00—19,50 auks., rugių — 13,00—14,50 auks., miežių — 14,00—15,50 a., avižų—13,50 — 14,50 a.

Sulaukus visur gerų derlių lengviau bus parduoti tik geriausios kokybės grūdus.

Mūsų krašto grūdai daugiausiai dėl oro sąlygų yra drėgnoki, palyginamai menko natūralaus svorio ir todėl negali prilygti užjūrio grūdams. Sunku pasakyti, kokios kainos bus mūsų naujo derliaus grūdams. Tačiau spėjama, vargiai ar bus galima gauti užsienyje daugiau kaip 14,50 auks., už kviečių 100 kg, 12 auks. už rugių, 12,30 auks. už miežių ir 11,50 auks. už avižų. Šios kainos būtų nuvežus į užsienio uostus. Važma geležinkeliais ir laivais nuo supirkimo punktų iki užsienio uostų 100 kg sudaro apie 4 auks. Tokiu būdu derliaus perteklių realizavimas užsienyje ir kainų palaikymas vidaus rinkoje be vyriausybės paramos būtų neįmanomas. Kaip teko patirti, vyriausybė deda pastangų grūdų kainoms palaikyti.

# Rugiams dirvos paruošimas ir sėja

Čia, žinoma, gali būti kalba tiktai apie paskutiniuosius prieš sėją dirvos paruošimo darbus.

Pirmiausia reikia pažymėti, kad rugius galima sėti tiktai į gerai suslūgusią (susigulėjusią) dirvą. Jeigu rugius pasėti į šviežiai suartą arba giliai sudrapokuotą dirvą, tai rugiai labai dažnai pražūva. Tai įvyksta dėl to, kad rugiai sekliai (paviršiumi) pradeda krūminti ir leisti šaknis. Kada rugiai pasėti į nesuslūgusią dirvą, tai rugiams sudygus ir pradėjus šaknytis bei krūminti (kelmuoti), dirva slūgsta, tai yra leidžiasi žemyn. Dirvai suslūgus, rugių daigai, kaip ir išplaukia į žemės paviršių. Daigų šaknelės ir krūminimo mazgas palieka pridengtas plonesniu žemės sluoksniu, todėl labiau išdžiūsta, šaknys silpniau auga, mažiau krūmina, žiemą dažnai sušąla, o sausą pavasarį daug daigų dėl sausros visai išdžiūsta. Jeigu pavasarį sunkesnėse dirvose šalnos dirvą kilnoja, tai sekliai augantieji rugiai labiau iškeliami ir dažniausia pražūva. Todėl rugių sėjimas į nesuslūgusią dirvą yra labai pavojingas.

Po suarimo dirva visai suslūgsta po 3—4 savaičių. Juo dirva sunkesnė, juo ilgiau jai reikia gulėti, kol suslūgsta. Lengvos, smėlinės dirvos suslūgsta daug greičiau. Dažnai suslūgimui pakanka ir 2 savaičių.

Jeigu dėl kokių nors priežasčių tenka su arimu susivėluoti, tai arimas reikia tuojau sunkiu volu suvoluoti. Jeigu volas lengvas, tai ant jo reikia pritaisyti skrynia ir pridėti akmenų ir žemių. Po suvolavimo reikia arimas tuojau suakėti. Juo dirva sunkesnė, juo akėjimas yra reikalingesnis, nes dirvą apsaugoja nuo išdžiūvimo. Jeigu ištiktų smarkus lietus ir ant dirvos pasidarytų plutelė, tai kaip tiktai plutelė tiek pradžiūsta, kad pradeda trupėti, tuojau reikia akėti, nes tada apsaugosime dirvą nuo išdžiūvimo.

**Kada geriau sėti?** Sėjos laiką pasirinkti gana sunku. Jeigu pasėsime anksti, tai rugiai ligi žiemos perdaug suželia ir žiemą gali nukentėti nuo želmenų pelėsių arba gali, kaip žmonės sako, iššusti. Jeigu pasėti vėlai, tai rugiai prieš žiemą nespėja pakankamai sukrūminti ir įsišaknyti, todėl pavasarį išeina retoki ir derlių duoda nedidelį. Jeigu žiema būna besniegė, tai silpni rugiai dažnai iššąla. Tinkamiausias sėjos laikas nuo rugsėjo pradžios ligi rugsėjo 15—20 dienos.

Lietuvos vakarinėje, šiaurinėje ir rytinėje dalyje dažniausiai sėja rugsėjo pradžioje, o Lietuvos viduryje ir pietuose dažniausiai sėja apie rugsėjo vidurį.

**Sėjos tankumas.** Jeigu sėja eilinė mašina, tai į hektarą sėja apie 150 kg., o jeigu ranka (pakrikiai), tai sėja apie 200 kg. Bet sėklos kiekis pareina nuo sėjos ankstyvumo ir dirvos derlingumo. Kada sėjama anksčiau, tai galima sėti rečiau. Vėlai sėjant, reikia tankiau sėti.

Derlingose ir gerai įtręštose dirvose sėjama rečiau, o mažiau derlingose ir sausose dirvose sėjama tankiau.

# Žieminių kviečių auginimas

**Dirva.** Kviečiai geriausia dera vidutinio sunkumo dirvose. Gana dažnai gerai uždera ir sunkiose dirvose, kada dirva gerai paruošta.

Lengvesnėse dirvose kviečiai uždėrės tiktai drėgnesniais metais arba kada dirva gerai mėšlu patręšta, arba kada kviečiai sėjami į dobilienas. Rūgščios dirvos kviečiams mažai tinka.

**Dirvos paruošimas.** Kviečiams dirva turi būti gerai paruošta. Juo dirva sunkesnė, juo ir paruošimas turi būti geresnis. Dirva turi būti gerai supurinta, bet ne per daug susmulkinta.

Rugiams dirva prieš sėja turi būti suslūgusi. Kviečiams suslūgimas turi mažesnės reikšmės, todėl kviečiams prieš sėją naudinga dirvą gerai kultivatoriumi supurinti (sudrapokuoti), ypatingai, jeigu prieš tai lietus buvo žemę suplakęs.

**Patręšimas.** Gerus derlius kviečiai gali duoti tiktai derlingoje dirvoje. Didžiausios reikšmės kviečiams turi mėšlas, nes jisai sunkesniąsias dirvas padaro puresnėmis, sulaiko dirvoje daugiau drėgmės ir maisto. Bet mėšlu žieminiams kviečiams reikia patręšti pavasarį arba vasarą, kad ligi sėjos spėtų sutręšti.

Jeigu kviečiams mėšlo neužtenka, tai sėjomainoje kviečius reikia sėti po dobilų.

Ar mėšlu kviečiams bus patręšta ar ne, vis vien reikia duoti mineralinių trąšų. Iš mineralinių trąšų kviečiams reikalingiausios ir geriausia apsimoka azoto trąšos, bet rudenį azoto trąšos dažniausiai nereikalingos. Bet, jeigu kviečiai silpnai auga ir turi šviesius želmenis, tai naudinga bus ir rudenį duoti apie 50 kg. salietros į hektarą. Kada žieminiai kviečiai sėjami po miežių, tai patręšimas salietra rudenį dažnai būna reikalingas.

Iš fosforo trąšų geriausia tinka kviečiams zuperis bei supertomasina. Į hektarą duoda 2—3 maišus. Jeigu į kviečius pavasarį bus įsėti dobilai, tai naudinga kviečiams duoti net ir 4 maišus zuperio.

Fosforo trąšos sustiprina kviečių įsišaknijimą, todėl kviečiai būna atsparesni iššalimui ir iššutimui, tai yra geriau apsaugoja nuo želmenų pelėsių. Gausiau patręšti fosforo trąšomis kviečiai būna atsparesni išgulimui, brandesni.

Kalio trąšos kviečiams mažai reikalingos. Kada kviečiams patręšta mėšlu, tai kalio trąšų galima visai neduoti. Jeigu kviečiai sėjami po miežių, po žirnių ir ypatingai po bulvių, tai kviečiams naudinga bus duoti apie 1 maišą kalio druskos. Jeigu kviečiai sėjami po gerų dobilų, tai naudinga bus duoti ligi 2 maišų kalio druskos į hektarą.

Jeigu į kviečius pavasarį bus įsėjami dobilai, tai nors kviečiams būtų ir mėšlu patręšta, reikia duoti bent 1 maišą kalio druskos.

**Sėklos paruošimas sėjai.** Sėklai galima imti grūdus iš neišgulusių kviečių, nes išgulusių (išvirtusių) kviečių grūdai būna blogiau subrendę, jų daigai būna silpnesni ir mažiau atsparūs įvairioms ligoms, ypatingai želmenų pelėsiams, nuo kurių kviečiai po sniegu pražūva, ir rūdims, nuo kurių labai nukenčia vasarą. Išgulusiųjų kviečių grūdai dažniausiai būna apkrėsti želmenų pelėsiais, nuo kurių jau dygstant dažniausiai numiršta, o jeigu dar lieka gyvi, tai dauguma numiršta žiemą ar pavasarį po sniegu.

Jeigu pasėlyje buvo daug kūlėtų varpų ir nokstant grūdams jausite silkių kvapą, tai tokios sėklos geriau bus nesėti, o nusipirkti sveikos sėklos, kuri buvo kontroliuota ir pripažinta tinkama sėklai.

Jeigu kūlių buvo nedaug, tai galima sėkla beicuoti „Ziarniku", kurio galima bus gauti didesniuose kooperatyvuose. Šitas gūdų beicavimas ne tik sunaikins kūles, bet taip pat sumažins ir iššutimo pavojų po sniegu, nes „Ziarnik" naikina ir želmenų pelėsius, kurių dažnai būna ant grūdų.

Kad beicas būtų naudingas, reikia tiksliai prisilaikyti tų patarimų, kurie yra nurodomi prie beicų. Jeigu beicų imsite mažiau, tai negelbės, jeigu daugiau, tai gali grūdų daigumą sumažinti ir panašiai.

Jeigu pasėlyje buvo daug sausų (dulkančių) kūlių (juodų varpų), kurios vėliau nudulkėjo ir paliko tik varpos stagaras, tai šitų kūlių beicais negalima sunaikinti. Reikia sėklos pirkti.

Pirkta sėkla negalima svirne išpilti, nes apsikrėstų kūlėmis. Pirktoji sėkla reikia maišuose laikyti ligi sėjos. Prieš sėją sėtuvę reikia gerai išplauti, nes joje gali būti kūlių.

Sėkliniai grūdai reikia gerai išvalyti, surūšiuoti ir sėti tik didesniuosius grūdus, nes mažesnieji turi silpnesnius daigus ir dažnai būna apsikrėtę įvairiomis ligomis, ypatingai želmenų pelėsiais.

**Sėjos laikas.** Pas mus įprasta kviečius sėti vėliau, kaip rugius. Bet Dotnuvos Selekcijos stoties, bandymų patyrimas parodė, kad ankstyvesnės sėjos žieminiai kviečiai duoda didesnius derlius, kaip vėlyvesnės. Vilniaus krašto bandymo stotyse taip pat ankstyvesnės sėjos kviečiai dažniausiai būna geresni. Dabar Vilniaus krašte pataria pirma sėti kviečius, o paskui rugius, nes ankstyvesnė sėja kviečiams yra naudingesnė, kaip rugiams. Tinkamiausias sėjos laikas yra rugsėjo pradžia.

Vertėtų ir mūsų ūkininkams mėginimui bent dalį kviečių šiemet pasėti anksti.

# Kaip apsaugoti rugius nuo iššutimo

Šiemet daugelyje vietų rugiai pražuvo arba labai išretėjo dėl vadinamo „iššutimo". „Iššutimas" dažniausia įvyksta tada, kai ant nesušalusios žemės iškrinta sniegas arba kai pavasarį sniegas tirpsta lėtai. Po tirpstančiu sniegu pradeda augti grybeliai, vadinami želmenų pelėsiais, kurie rugių želmenis sunaikina.

Šių grybelių būva beveik kiekvienoje dirvoje. Juo dirva drėgnėsnė ar vieta žemesnė, juo tėnai grybelio būva daugiau, greičiau jo prisidaugina, todėl tokiose dirvose rugiai dažniau nukenčia nuo želmenų pelėsių.

Grybeliu gali būti apkrėsti ir grūdai. Kada rugiai auga labai apkrėstoje želmenų pelėsiais dirvoje arba kada rugiai anksti išgula (išvirsta), tai dažniausiai ir grūdai būna apkrėsti želmenų pelėsiais. Taip pat, kada prieš rugių piovimą arba rugius nupiovus būna lietingas oras ir grūdai ilgai neišdžiūsta, tai irgi grūdų dauguma būva apkrėsti želmenų pelėsiais arba būna želmenų pelėsiams neatsparūs.

Iš pelėsiais apkrėstų grūdų daigas pasirodo, bet greitai sunyksta ir todėl pasėlys pasidaro retas. Bet pražūva ne tiktai daigai iš apkrėstųjų grūdų. Želmenų pelėsių grybelis nuo žuvusiųjų daigų eina prie sveikųjų daigų. Jeigu tiktai oro sąlygos jam tinkamos, tai yra daug drėgmės ir mažai šilumos, kaip po tirpstančiu sniegu, tai grybelis smarkiai auga ir sunaikina sveikuosius daigus. Tokiu būdu rugiai gali visiškai pražūti.

### Kaip apsaugoti želmenis nuo pelėsių grybelio

Apsisaugojimui nuo želmenų pelėsių grybelio naudingos šios priemonės:

1) **Tinkama rugių veislė.** Vienos rugių veislės želmenų pelėsiams yra labiau atsparios, o kitos mažiau. Atspariausia yra vietinė, nepagerintoji rugių veislė, bet ji mažai derlinga. Gana atspari želmenų pelėsiams yra Benekainių rugių veislė, todėl ir patariama ši veislė sėti. Be to ši veislė savo derlingumu dažnai prilygsta užsieninių veislių derlingumui. Mažiau atsparios želmenų pelėsiams yra užsieninės veislės, pavyzdžiui: Rumkerio, Petkuso, Šampaniniai ir kiti.

2) **Sveika sėkla.** Sėklai nepatartina imti rugius iš tų plotų, kurie šiemet buvo nukentėję nuo želmenų pelėsių, nes jų grūdai jau gali būti apkrėsti grybeliu. Taip pat nepatartina imti sėkla iš labai išgulusių (išvirtusių) rugių. Labiausiai nuo želmenų pelėsių šiemet nukentėjo rugiai sunkiosiose žemėse.

3) **Kaip pažinti sėklos sveikumą?** Ar grūdai želmenų pelėsiais yra apkrėsti ar ne, pažinti gana sunku. Jeigu rugių grūdai turi rausvų vietų, tai dažniausiai tie grūdai būva apkrėsti želmenų pelėsiais.

Lengviau pažinti grūdų sveikumą daiginimu. Jeigu grūdus padėti smėlyje arba dar geriau degtos plytos smulkiuose kaip smėlis trupinėliuose, 3 — 4 cm gilumoje, tai sveikų grūdų daigai išlenda į viršų, o apkrėstų želmenų pelėsiais daigai smėlyje susiraito ir į viršų nepajėgia išlysti. Geriausia šį kontrolės darbą gali atlikti „Sėklų kontrolės stotis" Vilniuje. Todėl kas nori gauti sėklos sveikumo pažymėjimą, tai reikia siųsti į „Sėklų kontrolės stotį". Už pažymėjimą reikia mokėti.

4) **Sėklos beicavimas.** Visai sveikos sėklos dažniausiai nebūna. Kad sunaikinus grybelį, kuris būna ant grūdų ar pačiuose grūduose ir taip pat, kad padarius jaunus daigus atsparesniais želmenų pelėsiams, reikia sėkla beicuoti, tai yra sumaišyti su sausais ar vandenyje ištirpintais vaistais. Dažniausiai vartoja „Ziarniką" ir „Uspuluną". Kaip reikia tais vaistais naudotis, būna aprašyta prie vaistų.

5) **Sėjos laikas ir tankumas.** Reikia sėti neperdaug anksti, kad rugiai ligi žiemos neperdaug suželtų, nes po dideliais želmenimis žemė nesušąla, o iškritus sniegui pradeda augti želmenų pelėsiai. Taip pat negeras ir pertankus pasėlys. Sėja eiline mašina geriau apsaugoja rugius nuo grybelio, negu sėja pakrikai.

Jeigu dėl šilto ir lietingo rudens rugių želmenys užaugtų dideli, tai reikia juos arba apganyti arba nupiauti. Kada žemė sausa, tai geriau būna apganyti.

6) **Patręšimas.** Azoto trąša ir mėšlas rugius padaro palankesnius ligai, o fosforo ir kalio trąšos — padaro atsparesniais ligai. Jeigu rugiams buvo gerai patręšta mėšlu, tai būtinai reikia prieš sėją į hektarą duoti 2—3 maišus zuperio. Jeigu buvo aparti rugiams kaipo žalia trąša geri lubinai, tai reikia duoti zuperio arba supertomasino 2 — 3 maišai ir kalio druskos 1—2 maišai.

Salietra galima patręšti tiktai tada, kada rugiai negavo nei mėšlo, nei žalios trąšos arba auga labai silpnai ir turi gelsvus lapus.

Salietra naudingiausia bus patręšti pavasarį.

*Agr. Jonas Kriščiūnas.*

# Mineralinės trąšos žiemkenčiams

Dabar mūsų krašte ūkininkai perkasi tik trijų rūšių mineralines trąšas: superį (superfosfatą), supertomasiną ir azotniaką. Žieminiams javams azotniakas dažniausiai vartojamas mišinio formoje su supertomasina. Vadinama azotniakuota supertomasina turi 12% fosforo rūgšties ir 9% azoto. Toks fosforo ir azoto santykis yra tinkamiausias augalams.

Iki šių metų buvo galima pirkti dvejopos supertomasinos — 16% ir 30% fosforo rūgšties stiprumo. Bet šiemet 16% supertomasina jau visiškai negaminama, o gaminama tik 30%, nes pastaroji ūkininkui pigiau atseina: pigesnis atvežimas ir mažiau maišų.

Seniausiai mūsų krašte vartojama fosforinė trąša yra superfosfatas (superis). Jis yra 16% ir 18% fosforo rūgšties stiprumo. Žinoma, visada geriau išsimoka pirkti aukštesnio nuošimčio superfosfatą, nes pigiau atseina jo atvežimas, skaitant 1 fosforo rūgšties kg.

Superfosfatas yra labai gera fosforinė trąša, bet turi daug sieros rūgšties ir lengvose žemėse gali būti vandens išplaujama, nes lengvai tirpsta. Todėl superfosfatas yra nepavaduojama trąša žieminiams javams sunkesnėse žemėse, kur yra pakankamai kalkių. Kalkių yra visur ten, kur gerai auga dobilai ir kiti ankštiniai augalai superfosfatas netinka sėti rūgščiose dirvose, nes jis dar daugiau rūgšties prideda — moliuose ir priemoliuose. Kadangi superis greit tirpsta žemėje, tai jį galima išbarstyti dirvoje kartu su rugių sėja ir gerai įakėti.

Supertomasina dabar vartojama vietoje tomamilčių. Tai yra labai gera fosforinė trąša, kuri gali pavaduoti superfosfatą, o geriausiai tinka ten, kur superfosfatas netinka: rūgščiose, lengvose ir lengvai išplaunamose žemėse. Supertomasina turi 30% fosforo rūgšties ir 42% kalciaus degonies. Todėl yra šarminės reakcijos ir rūgščiose dirvose naikina (neutralizuoja) rūgštis. Rūgščiose dirvose tirpsta greit ir veikia geriau už superfosfatą, o nerūgščiose dirvose tirpsta ir veikia kiek lėčiau nei superfosfatas. Supertomasina reikia išsėti keletą dienų iki 1 savaitės laiko anksčiau prieš javų sėją, kad galėtų geriau ištirpti ir veikti.

Supertomasina blogiau veikia daug kalkių turinčiose dirvose ir labai rūgščiose dirvose.

Išbarsčius supertomasina dirvon, reikia ją tuojau gerai priakėti.

Azotniakas yra geriausia azotinė trąša žieminiams javams, o ypač tose žemėse, kur kitos trąšos gali būti lengvai išplaunamos arba kur yra daug rūgščių. Tačiau azotniakas blogai veikia labai išalintose, šlapiose ir durpinėse žemėse, kur bakterijų veikimas yra apmiręs. Tirpsta azotniakas už kitas azotines trąšas lėčiau, bet už tai reikia išbarstyti dirvon keletą dienų iki vienos savaitės prieš javų sėją ir tuojau gerai įakėti, nes labai dulksta.

Dabar azotniakas gaminamas keturiopo stiprumo: aliejuotas 15,5% ir 21,5% azoto, ne aliejuotas 24% ir granuliuotas (grėdinės formos) 25% azoto.

Rugščiose žemėse vietoje azotniako gerai veikia žymiai pigesnės azotinės trąšos — *vapnamonas* ir galima vartoti *sieros rūgšties amonis* (siarczan amonu).

Tose dirvose, kur yra reikalingas patręšimas fosforu ir azotu, patariama vartoti azotniakuotą supertomasiną. Ją reikia išbarstyti panašiai kaip azotniaką — 1 savaite prieš rugių sėją ir tuojau įakėti.

Rugiams ar kviečiams po gerų dobilų ar lubino gali pakakti tik vienos kurios fosforinės trąšos-superfosfato ar supertomasinos. Kitose dirvose, kur neduodama mėšlo, gariau duoti fosforinių ir azotinių trąšų kartu. Tinkamiausia tam yra kombinuota trąša — azotniakuota supertomasina.

Kiek kurių trąšų reikia išbarstyti į 1 ha, ūkininkai patys gali geriau žinoti savo žemės reikalavimus. Ir čia rodosi nėra visai pavojaus, kad ūkininkai duotų trąšų perdaug, bet priešingai, visada jų duodama permaža.

Apskritai tenka pasakyti, kad bet kokios mineralinės trąšos labai gerai veikia gerai įdirbtoje ir geroje kultūroje esančioje žemėje ir priešingai, blogai veikia ir neišsimoka blogai dirbamoje, užleistoje žemėje. Taigi geras trąšų veikimas ir išsimokėjimas pirmučiausia pareina to, kaip žemė yra dirbama. *Agr. M. Čibiras.*

# Linų mirkymas

*(Pradžią žiūr nr. 14).*

Linus klojėjant retai tepavyksta gauti gerą pluoštą, nes klojėjimas labiausiai pareina nuo oro sąlygų. Linus mirkant daug dažniau pavyksta gauti geras pluoštas. Be to, mirkymo laikas yra daug trumpesnis, negu klojėjimo. Tačiau linų mirkymas reikalauja daugiau darbo ir prityrimo, negu jų klojimas. Mirkymo pasisekimas labiausiai pareina nuo vandens.

Linams mirkyti vanduo turi būti minkštas ir švarus. Jeigu vandenyje yra daug kalkių ir geležies junginių, tai jis linams mirkyti visai netinka. Nuo kalkių pluoštas pasidaro šiurkštus, o nuo geležies junginių esti rudas, dėmėtas. Tos dėmės nepranyksta ir baltinant siūlus bei audeklus. Šaltiniuotų vietų ir šaltinių vanduo irgi netinka linams mirkyti, nes esti peršaltas ir kietas. Durpynų arba mauruotų duobelių vanduo irgi netinka, nes išmirkyti linai duoda dėmėtą pluoštą.

Geriausia linai mirksta iškastose

kiek slėsnesnėse vietose linmarkose, kurių podirvis esti pilkas arba melsvas molis, šlynas. Jeigu tokių vietų nėra, linmarkas galima įrengti ir raudoname molyje. Bet šiuo atveju būtinai reikalinga bent linmarkos dugnas išplukti pilku moliu. Taigi linmarkų įrengimas blogesnėse žemėse yra gana sunkus ir brangus. (Apie linmarkų įrengimą žiūr. „Ūkininko" 7 nr. 51 pusl.).

Linams linmarkose blogai mirkstant, vartojama įvairios priemonės, kad vanduo pagerėtų ir linai tinkamiau mirktų. Tam tikslui pavasarį ar vasarą, prieš linų merkimą, į linmarkas dedamas arklių ar galvijų mėšlas, pilamos srutos, dedamos kadugių ar alksnių šakos, beriami pelenai, tomamilčiai, o kartais ir net žibalas. Nuo šių priedų vanduo pasidaro minkštesnis, nusėda kai kurie blogi junginiai ir susidaro geresnės sąlygos vandenyje veistis naudingoms bakterijoms. Belgų ūkininkai į linmarkas pataria įdėti dobilų lapų ar šieno. Nuo to gaunamas gražesnis pluoštas.

Linmarkoje tą patį rudenį linus merkti galima tiktai vieną kartą. Mirkytame vandenyje atsiranda daug rūgščių, ir, merkiant antra kartą, susitrukdo bakterijų veikimas ir linų mirkimas. Pluoštas gaunamas daug menkesnis. Du kartu galima merkti tik tuo atveju, jeigu vanduo linmarkoje natūraliu būdu pasikeičia. Todėl norint toje pačioje linmarkoje tą patį rudenį linus pamerkti antrą kartą, vandenį būtinai reikia pakeisti.

Linų pluoštas yra prisiklijavęs prie stiebo, prie medienos. Linus mirkant bakterijos tuos klijus ištirpdo ir pluoštas atsiklijuoja, o vėliau jis dar suskyla į pundelius ir atskirus siūlelius, skaidulas. Taigi svarbiausia darbą atlieka bakterijos. Juo jų vandenyje daugiau, juo linai išmirksta greičiau ir geriau. Bakterijos geriausiai veisiasi šiltame vandenyje, kurio temperatūra yra apie 30° C. Šiltesnis vanduo bakterijų veisimąsi susilpnina. Tokiu būdu linams mirkti geriausia vandens temperatūra yra 30—35° C. Tokiame vandenyje linai išmirksta per 2 - 3 paras. Temperatūrai nukritus linų mirkimas užsitęsia. Esant 7° C linai visai nustoją mirkę ir pradeda pūti. Esant 14—15° C išmirksta per 7—10 dienų.

Džiovinti linai mirksta 2—3 kartus ilgiau, neguli žali, nedžiovinti. Todėl norint linus mirkyti tą patį rudenį, jie reikia nedžiovinti. Jeigu, linus nurovus, galima suspėti pamerkti rugpiūčio mėnesį ar rugsėjo pradžioje tai geriausia mirkyti tą patį rudenį. Tačiau vėliau nurautus linus geriau išdžiovinti ir mirkyti kitą vasarą, kai vanduo esti šiltesnis.

Skirtingose sąlygose augusius ir nevienodus linus reikia merkti atskirai. Markoje linus geriausia sustatyti stačius, šaknimis žemyn. Drūtgaliai išmirksta greičiau, negu viršūnės, o markos dugne vanduo šaltesnis, negu paviršiuje, todėl dugne mirkimas vyksta daug lėčiau. Tokiu būdu kartu išmirksta drūtgaliai ir viršūnės. Stačius linus merkti patogu ten, kur vanduo galima išleisti: vandenį išleidus, linai sustatomi, prislėgiami ir įleidžiamas vanduo. Jeigu vandens išleisti ir vėl prileisti negalime, tada linai įleidžiami į vandenį ir apslėgiami. Dėžės viršum turi būti vandens apie 20 cm. Taip linmarkos dugno ir dėžės irgi turi būti nemažas tarpas, kad galėtų vanduo vaikščioti.

Norint išmirkyti 1 kg džiovintų linų, reikia apie 20—25 kg (litrų) vandens. Jeigu markos gilumas apie $1^1/_2$ metro, tai į 1 kvadratinį metrą linmarkos dugno ploto galima sumerkti 60 — 75 kg linų. Žalių linų galima sumerkti apie 2 kartus daugiau (vadinasi, 1 $m^2$ 120—150 kg). Mirkant didesnius kiekius, linai mirksta ilgiau ir gaunamas menkesnis pluoštas (atsiranda rūgščių perteklius, sumažėja bakterijų veikla).

Turint linmarkas su keičiamu vandeniu, labai naudinga mirkimo metu vanduo pakeisti. Pradedamas keisti 4 dieną linus sumerkus ir keičiama kasdieną apie $^1/_8$ dalis vandens taip, kad iki linai išmirks visas vanduo pasikeistų. Geriausia vanduo nuleisti ir patiekti iš markos apačios. Keičiant vandenį sudaromos geresnės mirkimo sąlygos. Keičiant pergreit išsiplauna riebalinės medžiagos ir pluoštas neblizga, esti lengvas.

Po dienos, kitos sumerkti linai pradeda kilti. Reikia juos patikrinti ir išsikėlusius apslėgti.

Išmirkę linai pradeda skęsti, o vanduo dvokia. Norint patikrinti, ar gerai išmirkę, reikia iš įvairių linmarkos vietų paimti po stiebą ir bandyti laužti. Išmirkę linai lūžta su braškėjimu, o neišmirkę sulinksta. Išmirkusius linų pluoštas lengvai skiriasi iki viršūnių. Išpiovus išmirkusio stiebo apie 5 cm gabalėlį, pluoštas nusimauna kaip dūdelė. norint visai tikrai sužinoti, ar išmirkę reikia iš įvairių vietų paimti pavyzdžius, išdžiovinti, išminti ir išbrukti. Gerai išmirkę linai lengvai minasi ir brukasi.

Išmirkusius linus reikia tuojau iš linmarkos ištraukti ir sustatyti: drūtgalius praskėtus ir viršūnes surėmus. Apdžiūvusius linus reikia papurtyti ir apsukti, kad juos vienodai saulė išbaltintų.

# Jaunos vištos ganyklose ir ražienose

Vištų dėslumas žiemos metu daug pareina nuo to, kaip jos buvo auginamos. Norėdami išauginti stiprias, sveikas ir pašarą gerai virškinančias vištas, joms turime sudaryti patogias sąlygas augimo metu. Geriausia, kas galima sugalvoti kaimo sąlygose,—tai ganykla ir ražienos. Kiek ten smulkių vabzdžių ir grūdų, kurie šiaip jau ūkiškos vertės neturi, o tuo tarpu vištos juos tiksliausiai sunaudoja. Vabzdžiai, lervos ir kitokie laukų gyviai tai geriausias vištų baltymingas pašaras, kuris beveik nieku nepavaduojamas; o kas svarbiausia, kad tas pašaras nieko nekaštuoja. Kiekvienas ūkininkas, kuris tik laiko vištų pulkelį, kiek išgalėdamas, turėtų išnaudoti savo ganyklas ir ražienas. Maža to, kad paukščiai laukuose randa pašaro, bet gal dar svarbiau tas, kad jie ten turi progos daug bėgioti, grynu oru kvėpuoti ir dėl to išauga stiprūs, sveiki ir linksmi. Ganykloje ir ražienose jaunos vištos tiek užsigrūdina, kad palieka atsparesnės ligoms ir ypatingai oro permainoms, kas žiemos metu labai svarbu. Gamtos sąlygose išaugusios vištos būva žymiai dėslesnės.

Nors ganyklos ir ražienos vištoms labai reikšmingos, bet jų ten išlaikymas mums dar neįprastas; mes gal dar permažai tą reikalą sau išsiaiškiname. Kai kam gali atrodyti kad vištos sumina ganyklos žolę, ją užteršia. Tikrumoje yra kitaip. Vištos yra tiek lengvos, kad žolės suminti negali: vištų išmatos palieka nepastebimos. Tuo tarpu vištos ir ganyklose išrenka nemažai augalų gadintojų; jos net išdrasko karvių ir arklių išmatas, ten ieškodamos vabzdžių ir sliekų.

Didžiausia kliūtis, dėl kurios vištos nepatenka į ganyklas ir ražienas tai stoka kilnojamo namelio, kuriame vištos galėtų nakvoti ir slėptis blogo oro metu. Tuo tarpu kilnojamo tvartuko reikalas nėra taip jau sudėtingas. Tvartukas turi būti tik lengvas ir sandarus, o ypatingo patvarumo iš jo nereikalaujama. 50 čiai jauniklių vištų užtenka tvartuko 130 x 200 centimetų dydžio.

Toks tvartukas gali būti pastatytas iš plonų rėmų ir apmuštas maišais. Langelių nereikia. Užtenka langelio angą uždengti šviesiu vielos tinklu. Viduje išilgai daromos laktos su kartiniu 30 cm atstume viena nuo kitos. Be to, žinoma, prie tvartuko turi būti girdykla ir lesalinė.

Tvartukai gali būti rengiami ant senų rogių, bet lengviau pervežami ant ratų. Nėra abejonės, kad beveik kiekviename ūkyje susiras senos ašys ir ratai.

Ganykloje laikomas vištas rytais reikia paleisti kiek galima anksčiau, nes tuo metu vabzdžiai iš nakties tebėra sustingę ir lengvai pagaunami. Kas rytas išmatos reikia pašalinti, o grindis išberti smėliu.

**Skaitykite ūkiškas knygas bei laikraščius ir mokykitės pavyzdingai ūkininkauti.**

# JAUNŲJŲ ŪKININKŲ TALKA

## Sodo vaisių puvinys

Kasmet nuo puvinio žūva didelė vaisių derliaus dalis. Panašiai sergančių obuolių ir kriaušių kiekvienas esame daug matę. Pradžioje įpuvimo dėmės esti nedidelės, bet vėliau jos didėja ir apima visą vaisių. Puviniu sergančių vaisių paviršiuje atsiranda rusvi spuogai — tai sporų lizdai, kurie auga vienas prie kito ratais aplink anksčiau atsiradusius. Šiuose spuoguose pribrendusios sporos tuojau apkrečia kitus, visai sveikus vaisius. Štai kodėl jaunieji ūkininkai gerai darys kiekviena proga surinkdami puviniu apkrėstus vaisius. Rinkti reikia ne tik žemėn nukritusius supuvėlius, bet ir tuos vaisius, kurie dar medžiuose kabodami pradeda gesti. Visai supuvusius vaisius, o taip pat apgedusių vaisių išpiaustytus puvėsius negalima bet kur numesti pašalin arba kiaulėms sušerti, bet reikia giliau užkasti į žemę. Į kompostą dėti taip pat nepatariama.

## Sukirmiję vaisiai

Vaisių kirmijimo kaltininkas — vaisėdis. Vaisėdžio drugeliai pavasarį deda savo kiaušinėlius į jau užmegstus vaisius, iš kurių išsiritę vikšreliai įsigraužia į obuolius ir kriaušes ir taip juos gadina. Dabar vaisėdžio vikšrų pagraužti vaisiai pirmieji krinta žemėn. Su vaisiais nukrinta ir juose pasislėpę vikšrai. Taigi yra gera proga juos sunaikinti. Tačiau iš nukritusių vaisių vikšrai greit pabėga. Taigi reikia stengtis kiek galima anksčiau nukritusius vaisius surinkti. Geriausia žemėn nukritusius, sukirmijusius vaisius rinkti kiekvieną rytą. Tokius vaisius surinkus, reikia juos pamerkti į vandenį, kad pasislėpę vikšrai prigertų. Obuolius, išpiausčius sukirmijusias vietas, galima sunaudoti košei bei kompotui virti. Jokiu būdu negalima, kaip dažnai daroma, apgraužtą vaisiaus kerpę su čia pasislėpusiu vikšreliu mesti sode ar šiaip jau netinkamon vieton. Kas dabar daugiau sukirmijusių vaisių surinks, tam mažiau vaisėdis padarys žalos kitais metais.

## Kopūstų kirmėlės

Daugely vietų kopūstus smarkiai puola kopūstų kirmėlės. Šiuo laiku jų esama bent dviejų rūšių. Vienos jų žalsvos su juodais taškiukais, kiek plaukuotos — tai baltuko kopūstinio vikšrai, kitos — žalios, blizgančios — pelėdgalvio — kopūstinio vikšrai. Baltuko kopūstinio vikšrai graužia lapus ir daro juose skyles, pelėdgalvio—tiesiog graužiasi į kopūsto galvą, o paviršiuje palieka žalios spalvos išmatas, kurios dar labiau kopūstus gadina, pūdydamos kopūstų galvas. Abiejų rūšių kirmėlės išsirita iš kiaušinėlių, kuriuos padeda jų drugiai kopūstų lapų apačioje. Todėl geriausia priemonė — rinkti ir sutrinti kiaušinėlius, kas gali, patariama sutrinti ir pačias kirmėles. Be to, į kopūstų daržą reikia leisti vištas, antis, nors antys nuo didelio kirmėlių kiekio gali susirgti. Kaip antrinės kovos priemonės vartotinos šios. Anksti rytą, kol yra rasa, ant kirmėlių užpultų kopūstų reikia pabarstyti pelenų, galima pusiau su suodžiais. Taip pat padeda barstymas zuperiu. Pagaliau galima taškyti valg. druskos ir kalkių skiediniu. Kibirui vandens 200 g valg. druskos ir 300 g kalkių. Galima bandyti taškyti 1% acto skiediniu.

## Pamidorų puvinys

Sergantieji pamidorai atrodo, tarytum, nuo didelės šalnos nukentėję. Lapai paruduoja, juosta ir pradeda pūti. Ant vaisių atsiranda puvimo žymės — dėmės. Ypač vaisiai pūva tų pamidorų, kurie pasodinti arčiau bulvių. Manoma, kad labiau puviniu užsikrečia nuo bulvių, kurios taip pat linkusios panašia liga — „maru" sirgti. Pamidorų puvinys ypač būtų pavojingas, jei būtų lietingas oras. Mat, drėgnu laiku liga labiau plečiasi ir apkrečia vis daugiau sveikųjų pamidorų. Su šita liga kovoti geriausia—rinkti iš daržo visus supuvusius ir pradėjusius pūti vaisius. Jei juos paliktume čia pat prie kitų pamidorų, galime turėti didelių nuostolių, nes užsikrėtusių vaisių pagydyti nebegalima. Ligotų pamidorų negalima bet kur numesti. Būtinai reikia supuvėlius užkasti į žemę. Visai negalima gabenti į komposto krūvą. Pradžioje, kol apsikrėtusių pamidorų nedaug, ir apskritai, norint geriau nuo ligos apsisaugoti, patariama pamidorus nupurkšti 1% Bordo skiediniu.

## Agurkų liga

Dažnai pasitaikanti agurkų liga—tai agurkų lapų deguliai. Ant agurkų bei kitų agurkinių daržovių: kurbių, melionų lapų atsiranda gelsvos dėmės, kurios vėliau apsitraukia rožinės spalvos sluoksniu. Labiausiai pavojinga, kai liga persimeta ant agurkų vaisių. Pradžioje ant vaisių matoma rudos įspaustos dėmės, kurios vėliau didėja ir pagaliau agurkas pradeda pūti. Liga labai užkrečiama. Vėjas ir vabzdžiai išnešioja ligą ant sveikų augalų ir tuo būdu ji plinta. Kovoti su ja yra nelengva. Pirmiausia reikia pašalinti apkrėstus agurkus, o ton vieton paberti kalkių. Kiek anksčiau galima buvo apipurkšti Bordo skiediniu 1% stiprumo. Kitais metais tą vietą agurkų sodinti nebegalima. Be to, niekada nepalikite agurkų sėklai tame darže, kuriame agurkai sirgo.

## Daugiau džiaugsmo

Gyvename įdomius laikus. Iš mūsų daug ko reikalaujama: jūs būkite darbštūs, būkite geri tėvynės, savo krašto mylėtojai, būkite pavyzdingi ūkininkaičiai ir t.t. Dar vienas pageidavimas—būkite visados giedrios nuotaikos. Per gyvenimą reikia eiti su šypsena. Tokiems visados sekasi ir jie laimi. Žvelkime į savo kasdieninį gyvenimą. Kur mes bebūsime: ar arsim purią dirvą, ar piausim kvepiantį dobilą, ar dalyvausim gegužinėj, ar susirinkime, visada ir visur turi mus lydėti giedri nuotaika. Gerai nusiteikęs žmogus yra visų mylimas, visur pageidaujamas. Gera nuotaika palaiko žmoguje energiją visokiose gyvenimo aplinkybėse. Daugiau linksmumo, reiškia daugiau gyvybės, daugiau laimės ir daugiau pasisekimo. „Kas moka palaikyti savyje giedrią nuotaiką, tas turi neįkainuojamas dvasios vertybes, nes giedri dvasia išveja lauk visokias abejones ir priduoda jėgų gyvenimo kovoje", — sako W. Humkrestas.

Mokėkime jaustis laimingi paprasčiausiose gyvenimo aplinkybėse. Dievo pasaulis pilnas gražių ir įdomių dalykų, tik matykime ir girdėkime gamtos balsą. Mums turėtų kiti pavydėti; mūsų visas pasaulis: mūsų saulutė, mūsų žydrasis dangus, mūsų žalios lankos ir ošiantieji miškai, mūsų skaidrieji vandenys... Tik mokėkime džiaugtis ir naudotis Dievo gerybėmis. Mums džiaugiantis ir linksminantis, juokiasi pati gamta; oras esti švelnus, dangus giedresnis, žemė derlingesnė, medžiai gražiai žaliuoja, paukščiai linksmiau čiulba, saulė, mėnuo ir žvaigždės gražiau šviečia.

Daugelis žmonių mano, kad džiaugsmo gyvenime nėra todėl, jog reikia dirbti, atlikti pareigas, turėti nemalonumų, jausti tam tikrą atsakomybę. Klysta vargšai! Pats darbas turi suteikti mums džiaugsmą. Pamėgink įsivaizduoti jaunuolį su plieno dalgiu tvirtoje rankoje, rugių bare susiraukusį lyg devynios petnyčios, arba lankoje žalio šieno grėbėjėlę nuliūdusią. Sunku. Tokiems galima pareikšti tik nuoširdžią užuojautą ir paraginti, kad eitų ilsėtis. Nelinksmas žmogus yra ligotas. Nusiminimas apkartina visą gyvenimą, užtemdo jo grožį ir be laiko žmogų pasendina. Mums jauniems gėda yra liūdnu veidu vaikščioti ir aplink save nusiminimo, liūdesio ir prislėgimo nuotaiką skleisti. Bailios mintys, bailūs svyravimai, moteriški verkšlenimai ir skundai nepašalins vargo ir tavęs neišlaisvins.

„Laimė yra žmogaus prigimtoji teisė, o juokas yra sveikatos ženklas" — sako Mardenas.

Skaidrus nuoširdus juokas ir linksmumas yra geriausi jaunatvės papuošalai. Mielai juoktis ir linksmam būti sveikam žmogui yra tiek pat reikalinga, kiek ir kvėpavimas. Viskas, kas mus pralinksmina ir teikia džiaugsmo, gaivinančiai veikia kūną ir sielą. Mes jaunieji turėtume kiekvieną dieną būti linksmi — tai lyg kokia mūsų pareiga. Naikinkime vergiškumo žymę, kad mūsų tėveliai negalėjo smarkiau žodžio ištarti, negalėjo užtraukti lietuviškos sutartinės—bijojo persekiotojų nagaikos. Laikai pasikeitė. Tad gaivinkime lietuvišką dainą, lai skamba ji po plačiuosius laukus, lai plaukia jos aidas šilų viršūnėmis, tegu žino, tegu girdi visi, kad jaunieji nebijo darbo, nebijo nuovargio, kad jie moka ne tik dirbti, bet ir gražiai, padoriai pasilinksminti.

*Br.*

# TEISIŲ PATARĖJAS

**Kl.** Po tėvo mirties 1905 m. mudu su broliu paveldėjom tėvo ūkį. 1908 m. brolis išvažiavo Amerikon ir iki šiol ten gyvena, o tėvo paliktą ūkį aš valdau. Komasuojant mūsų kaimą, 1929 m. tą ūkį aš užrašiau savo ir brolio vardu. Dabar tą ūkį norėčiau testamentu užrašyti savo brolėnaitei ir tuo tikslu prašau patarti, kokiu būdu turiu gauti nuosavybės dokumentą, kad po mano mirties kiti giminės neturėtų prie tos žemės pretenzijų ir nenugriautų mano testamento. Rašiau broliui laišką ir prašiau jo įgaliojimo, bet jis nežino, kaip jį galima parašyti ir kur tvirtinti. *Kaiminka.*

**Ats.** Šį bylą galima išspręsti trejopai. Galima be jokių nuosavybės dokumentų ir brolio įgaliavimų surašyti pas notarą testamentą, kuriuo visą ūkį užrašysite brolėnaitei. Toks testamentas, jums mirus, galios ir, jeigu kiti giminės neiškels brolenaitei bylos, ji galės valdyti tą ūkį kaip tikra jo savininkė. Jeigu gi bus iškelta byla, tai tada brolėnaitė galės gintis tuo argumentu, kad tamsta buvai įgijus per įsisenėjimą to ūkio nuosavybę ir todėl teisėtai galėjai užrašyti jį kam norėjai. Norint gi palengvinti brolėnaitei to ūkio įsigijimą, galima dabar paduoti bylą teisman, kad pripažintų tamstai tos žemės nuosavybę per įsisenėjimą. O tada, remiantis teismo sprendimu, galima parašyti testamentą. Mūsų nuomone šis būdas yra geriausias ir tamstos brolėnaitei naudingiausias. Toji aplinkybė, kad per komasaciją žemė buvo užrašyta ir brolio vardu, teismui neturės jokios reikšmės. Svarbu, kad tamsta turėtum liudininkų, kurie paliudytų, jog nuo 1908 m. visą ūkį tamsta valdai kaip savininkė ir broliui nemokėjai jokios nuomos. Šitai bylai naudingas būtų advokatas. Yra dar ir trečias būdas. Gali tamsta išimti iš valsčiaus pažymėjimą, iš kurio matytųsi, kad tamstos broliui priklauso 3 dešimtinės žemės. Tokį pažymėjimą reikia nusiųsti broliui Amerikon, kad ten patvirtintų tą pažymėjimą Lenkijos Konsulate ar Atstovybėje. Remiantis tokiu patvirtintu pažymėjimu brolis gali surašyti pas kurį nors Amerikos notarą dovanojimo aktą, kuriuo visą pažymėjime išvardintą turtą tamstai užrašys. Šitą aktą brolis turės tamstai atsiųsti, ir tamsta tapsi tos ūkio dalies savininkė, o tada galėsi tą ūkį kam nors testamente užrašyti. Šis būdas yra tuo pavojingas, kad brolis, gavęs valsčiaus pažymėjimą, galės dovanojimo akto nerašyti, o tada negalima bus ir įsisenėjimo keliu įgyti tos žemės nuosavybės, nes pati būsite pripažinusi, kad to ūkio dalis priklauso broliui. Be to, nežinia, ar brolis norės daryti išlaidas, susijusias su dovanojimo aktu

**Kl.** Tėvas mirė 1902 m. Nuo to laiko valdau tėvo paliktą ūkį drauge su trimis seserimis. Šiais metais, skirstant mūsų kaimą viensėdžiais, noriu nuo seserų atsiskirti. Kokia ūkio dalis priklauso man ir seserims? Be to, ar galėsiu nuo seserų atsiskirti, joms nesutinkant. *„Aido" Skaitytojas.*

**Ats.** Pagal dabar galiojančius įstatymus, sūnūs ir dukterys paveldi palikimą lygiomis dalimis. Kadangi tamstos tėvas mirė dar 1902 m., kada galiojo rusų įstatymai, todėl ir pagal tuos įstatymus bus tvarkoma tamstos su seserimis pasidalinimo byla. Rusų įstatymai leidžia dukteriai paveldėti tik septintą tėvų turto dalį. Kadangi tamsta turi tris seseris, tai joms priklauso trys septintosios dalys viso ūkio, o tamstai keturios septintosios dalys. Kiekvienas žmogus turi teisę atskirti savo turtą nuo svetimo turto, todėl ir tamsta gali reikalauti, kad seserys būtų atidalintos. Jeigu seserys sutinka geruoju dalytis, tai per komasaciją matininkas (mierniczy) galės jus padalinti. Jeigu tačiau seserys nesutiks, reikės iškelti bylą vietos apylinkės teisme. Šiuo atveju teismo išlaidas seserys turės tamstai grąžinti.

**Kl.** Vienam ūkininkui paskolinau 90 auks. 1933 metais teismas priteisė, kad jis man grąžintų tuos pinigus su nuošimčiais ir išlaidomis. Kitam paskolinau 300 auks. ir teismas taip pat tais pačiais metais priteisė man iš jo skolą, nuošimčius ir išlaidas. Sumokėjo jis 150 auks., o likusių grąžinti nenori. Trečiam paskolinau 300 auks. ir jis iškėlė bylą įstaigoje, vadinamoje *Powiatowy Urząd Rozjemczy*. Šis teismas išdėstė skolos mokėjimą ratomis. Ratų dabar jis nemoka. Ką turiu šiuose trijuose atsitikimuose daryti? *A. B.*

**Ats.** Pirmame ir antrame atsitikime, jeigu tamsta neturi teismo sprendimų nuorašų (odpisy tytułów wykonawczych), reikia juos išimti iš teismo, kuris tas bylas nagrinėjo. Turint tuos nuorašus, reikia paduoti prašymą teismo antstoliui (komornik sądowy), kad prievarta iš skolininkų pinigus paimtų. Advokatas šiose bylose nėra reikalingas, o prašymus antstoliui galės parašyti kiekvienas, kas moka lenkiškai rašyti. Trečiame atsitikime negalime tiksliai tamstai patarti, nes neparašėte, kada buvo sprendimas, pagal kurį skola buvo ratomis išdėstyta ir nuo kurių metų skolininkas nesumokėjo ratų. Jeigu jis nesumokėjo bent dviejų ratų, tada reikia išimti iš tos įstaigos (Powiatowy Urząd Rozjemczy) patvirtintą sprendimo nuorašą ir drauge su prašymu paduoti vietos apylinkės teismui (sąd grodzki), kad duotų vykdymo klauzulę (klauzula wykonalności). Turint tokią klauzulę, reikia paduoti prašymą antstoliui, kad prievarta iš skolininko pinigus paimtų. Šiuo atveju reikia prašyti teismo, kad būtų duota klauzulė visai skolai iš karto nuo skolininko atimti, nes pagal įstatymus, kai skolininkas nesumoka dviejų ratų, tai už bausmę turi visą skolą sumokėti iš karto. Apie teismo ir antstolio išlaidas nieko negalime tamstai patarti, nes jos pareina nuo to, kaip toli skolininkas gyvena nuo artimiausio antstolio. Advokatų antrašų duoti tamstai neturime teisės.

**Ats. Bijūnui.** Be teismo ligšiolinis žemės savininkas negali nuo tamstos atimti žemės. Patariame iškelti teismo bylą, kad pripažintų tamstai tos žemės nuosavybę per įsisenėjimą, o tada niekas jos nuo tamstos negalės atimti. Bylą dėl įsisenėjimo tikrai tamsta laimėsi, nes praėjo pakankamai laiko, kai tamsta tą žemę valdai. Be teismo jis negali tos žemės niekam parduoti. Patartina, kad prieš paduodant bylą teisman pasitartum tamsta su kuriuo nors vietiniu advokatu.

**Ats. Tautininkui.** Ieškok tamsta pats tarpininkų, nes šiuo atveju negalime nieko padėti. Geriausia būtų, kad tamstai patarpininkautų Vilniuje gyvenantieji lietuviai mokiniai ar studentai. Tad kreipkis pas pažįstamus. Nepatariame kreiptis pas profesinius tarpininkus — faktorius, nes jie tamstą tik išnaudos ir nieko nepadės. Dėl leidimo žemei pirkti nieko tamstai patarti negalime, nes toks leidimas pareina tik nuo vaivados valios. Jo neigiamas atsakymas nereikalingas yra motyvavimo. Įstatymas nedraudžia lietuviams žemės pirkti, bet ar tamstai bus leista, tai nuo vaivados pareina.

**Ats. Seneliui.** Jeigu tamstos senelio iki gyvos galvos maitinimo sutartis buvo surašyta pas notarą ir jis atidavė savo žemę anūkės nuosavybėn, tai senelis turi teisę reikalauti iš anūkės, kad jis būtų priimtas jos šeimos narių tarpan. Taip pat turi teisę reikalauti, kad jis būtų taip maitinamas ir velkamas, kaip kad iki tol vilkėjo ir mito. Jeigu jis susirgtų, anūkė privalo jį prižiūrėti ir slaugyti, nes priešingu atveju galės būti netik atimta nuo jos žemė, bet dargi patraukta teismo atsakomybėn pagal baudžiamąjį kodeksą ir nubausta iki 5 metų kalėjimo. Seneliui mirus, anūkė privalo jį tinkamai savo lėšomis palaidoti. Anūkė negali nuo jo reikalauti, kad dirbtų jos ūkyje, nebent sudarant sutartį jis būtų prižadėjęs dirbti. Ir šiuo atveju galima reikalauti, kad jis tik tiek dirbtų, kiek leidžia sveikata. Jeigu, senelio nuomone, anūkė maitina jį blogai arba gyvenimas su jos šeima yra nepakenčiamas, gali kreiptis teisman ir reikalauti, kad būtų jam priteista iš anūkės mėnesinė pašalpa pinigais ar javais, kurių pakaktų jam pragyventi. Anūkė gali parduoti senelio žemę, bet šiuo atveju turi įsipareigoti, kad iš kitų šaltinių senelį užlaikys. Senelis negali savo teisių perleisti kitam, tai reiškia, negali reikalauti, kad jo vietoje pragyvenimo šaltinį iki gyvos galvos gautų kitas asmuo. *P—as.*

# Ką privalo duoti ūkininkai, vykdant komasaciją ir melijoraciją?

Komasacijos darbus atlieka matininkas. Todėl ūkininkai, dalyvaujantieji komasacijoje, turi atlikti jam kai kurias pareigas. Pagal parėdymą apie komasacijos vykdymą (Dz. U., poz. 763, 27.VIII.1928) ūkininkai privalo matininkui duoti nemokamai: a) gyvenamąjį butą su kuru ir šviesa, b) arklius tarnybos reikalams ir c) kambarį darbo biurui su aptarnavimu, kuru ir šviesa.

Duodamas matininkui butas gyventi ir darbui turi būti šviesus, sausas, švarus, pakankamai erdvus ir pan. Jeigu ūkininkai, dalyvaują komasacijoje, buto matininkui neparūpins arba duos butą netinkamą, matininkas turi teisę butą susirasti pats ir pasisamdyti nepaklusnųjų komasacijos dalyvių sąskaiton. Tačiau ūkininkai nėra įpareigoti duoti nemokamai gyvenamąjį butą matininko šeimynos nariams, nes šie paprastai komasacijos darbuose nedalyvauja. Jie gali, be abejo, kartu su matininku gyventi, bet negali dėl to kilti ūkininkams kokių nors medžiagiškų sunkumų. Taip pat nėra reikalo duoti jiems arklių važiuoti miestan, stotin ir pan. Pats matininkas ir jo šeima, neturi teisės reikalauti, kad komasacijos dalyviai (ūkininkai) duotų jiems nemokamai įvairius valgio produktus, pav., sviestą, kiaušinius, viščiukus ir pan. Jeigu ūkininkai duoda matininkui ar jo šeimos nariams valgomus daiktus geruoju ir kaip dovaną, tai šie, aišku, gali visa tai imti, nes geruoju duodamą dovaną kiekvienas gali priimti. Bet negalima tokių dalykų reikalauti, o juo labiau grąsinti, kad, kas jų neduos, gaus, pav., blogesnę koloniją.

Gyvenamąjį butą su kuru ir šviesa bei arklius važiuoti tarnybos reikalais įstatymai liepia duoti nemokamai dar ir tiems visiems, kurie kartu su matininku atlieka komasacijos darbus, pav., matininko pagelbininkams, ypatingiems žemės kainuotojams ir pan. Matininkui ir visiems kitiems, dalyvaujantiems komasacijos darbuose, gyvenamieji butai duodami be aptarnavimo. Ūkininkai pagal parėdymą privalo aptarnauti tik matininko darbo biurą. Jeigu tačiau darbo biuras yra tame pačiame bute, kuriame gyvena matininkas, tai galėtų būti aptarnaujamas visas matininko užimamas butas.

Ūkininkai privalo dar nemokamai duoti: a) darbininkus, b) vežimus ir c) medžiagą, pav., šatreles, stulpelius ir visa, kas yra reikalinga matuojant laukus ir vykdant jau užtvirtintą komasacijos projektą.

Visos čia išskaičiuotos komasacijos dalyvių pareigos privalo būti tuojau vykinamos, kai tik to pareikalauja apskrities storasta, žemės komisaras arba matininkas. Taip paskirų ūkininkų prievolės skirstomos paprastai pagal to kiek kas turi žemės. Jeigu ūkininkai neatlieka paskirtų jiems pareigų, pav., neduoda darbininkų, neveža matininko ir pav. tada matininkas gali pasisamdyti kitus žmones nepaklusniųjų ūkininkų sąskaiton. Taip susidariusi ūkininkų skola iš jų išieškoma per sekvestratorių arba kamarninką.

Ūkininkų prievoles melioracijos atžvilgiu nustato parėdymas iš 1928 m. gegužės 31 dienos (Dz. U, poz. 570). Čia prievolės yra tokios pačios, kaip ir per komasaciją. Todėl nėra reikalo jų čia kartoti. Skirtumas tarp jų yra tik tas, kad melioracijos vedėjams, pav., inžinieriams, pagelbininkams, darbų prižiūrėtojams ir pav. turi būti nemokamai duodami gyvenamieji butai ne tik su kuru ir šviesa, bet ir su aptarnavimu. Be to gyvenamieji butai su kuru ir šviesa, bet be aptarnavimo, turi būti parūpinami nemokamai darbininkams, atvežtiems dirbti melioracijos darbus iš kur nors kitur. Vietiniai darbininkai, dalyvaujantieji melioracijos darbuose, neturi šiuo atžvilgiu jokių ypatingų teisių.

Jeigu asmens, dirbantieji komasacijos ar melioracijos darbus, reikalautų iš ūkininkų ko nors daugiau, nei čia pasakyta arba ūkininkams grasintų ar mėgintų imti kyšius, tai ūkininkai gali juos apskųsti už tai vietos vaivadai arba, kai reikalaujama kyšių — apygardos prokuratoriui. Skundas geriausia yra išsiųsti apdraustu laišku. Patariama tačiau įvairius su matininkais nesusipratimus mėginti baigti gražiuoju. Apskritai įvairiais skundais reikia naudotis labai atsargiai ir kai yra prikišamam nusikaltimui tikri įrodymai. Kitoniškai, tai galima netik nieko nepešti, bet dargi daug pralaimėti. Supykęs matininkas ištikrųjų gali įsukti blogesnę koloniją ar net patraukti nesąžiningą skundėją kriminalinėn teismo atsakomybėn.

*Juv.*

# Kaip naikinti brantus dobiluose

Dauguma piktžolių ūkiui žalingos tuo, kad dirvoje ar pievoje augdamos, užima vietą ir tuo būdu stelbia kultūringuosius augalus. Brantas yra kitokios rūšies piktžolė — jis apninka kultūringojo augalo stiebą ir minta jo sultimis, tai yra tiesioginiai naikina kultūringąjį augalą. Brantų yra keletas rūšių, bet mums daugiausiai pridaro nuostolių brantai dobiluose. Kai kuriose apylinkėse brantų yra įsiveisę tiek, kad jau kyla klausimas pradėti su jais rimtą kovą. Kova su brantais turi eiti iš dviejų frontų: 1) naikinti brantus dobilų dirvose ir 2) sėti tokias dobilų sėklas, kuriose visai nėra brantų sėklų.

Brantų lizdus ir juose prinokusias sėklas reikia išnaikinti. Nors kai kas ir tvirtina, kad dirvon pabyrusios brantų sėklos sekančių dobilų nebesulaukia, sunyksta, bet kai dobilai grįžta į tą pačią vietą 4—5 metais, tai brantai ir vėl pasirodo. Vadinasi, brantus reikia naikinti dirvoje net ir tuo metu, kai apkrėstasis plotas sėklai nepaliekamas.

Brantus galima naikinti ugnimi, deginant šiaudus brantų lizduose. Gal pigiausia būtų juos naikinti kastuvu žemę sukasant taip, kad ariant nebūtų pavojaus brantų sėklas vėl viršun išversti. Brantus tenka naikinti kiek didesniu ratu, negu pastebimas jų lizdas, nes paprastai paskiri brantų siūlai nusidriekia nuo lizdo gana toli.

# Kanopų užkaustymas

Neatydžiai kaustant, esant neramiam arkliui arba nenormaliai išaugusioms kanopoms (stačiais kraštais bei ištrupėjusioms) įvyksta užkaustymas. Tai bus, kai pasaginė vinis (uknolis) įkalama arba į patį kanopos gyvuonį, arba visai arti jo. Pirmu atveju arklys staigiai po pakaustymo ima šlubuoti, o antru atveju, praslinkus kelioms dienoms. Dėl užkaustymo, gyvuonio sužeidimo ir užteršimo įvyksta jo uždegimas. Gali atsirasti net pūlių kurie prasiveržia pro apynagę ar pado sityje. Esant jau pūliuotam uždegimui, sunkiau gydyti ir galimos visokios komplikacijos. Tad svarbu užkaustymą pastebėjus tuč tuojau gydyti.

Pastebėti nėra sunku, nes kaip minėta gyvulys šlubuoja. Užkaustyta kanopa yra skausminga, karšta. Sužinoti kuri vinis yra pasiekus gyvuonį, reikia per vinies galveles suduoti plaktuku ir per „kaltininkę" užgavus, gyvulys smarkiai truktels ir nesiduos tiriamas.

Gydant reikia tuč tuojau nuimti pasagą. Išvalyti kanopą ir vinies vietą (skylelę), kuri buvo pasiekus gyvuonį, dezinfekuoti jodu. Labai gerai visą kanopą pamerkti į drungną kreolino skiedinį. (Skiediniui sudaryti imama gryno kreolino 2 valgomi šaukštai pusei kibiro drungno (šiltoko) vandens).. Tame skiediny koją laikyti 15 — 20 minučių. Tokią visai kanopai vonią pakartoti kelius kartus po sykį per dieną. Arklį laikyti gerai pakratytame tvarte (sausai) ir be darbo. Kaustyti, kai visai nustos šlubuoti.

## Žemės ūkio gaminių kainos

Šių metų rugpiūčio 20 d., Vilniaus Javų-Prekių Biržos pranešimu, buvo mokama už 100 kg auks.

| | |
|---|---|
| Rugiai | 15.00—16.50 |
| Kviečiai | — |
| Miežiai | — |
| Avižos | — |
| Sėmenys | 44 50—45 50 |
| Vikiai | — |
| Lubinas (mėlynas) | |
| Kvietinės sėlenos | 10.00—10.50 |
| Ruginės sėlenos | 8 25—8.75 |
| **Sviestas** 1 kg I rūšies urme | 2.90 |
| „ „ „ detal. | 3.20 |
| „ „ II rūšies urme | 3.10 |
| „ „ „ detal. | 3.80 |
| „ „ III rūšies urme | 2.40 |
| „ „ „ detal. | 2.70 |
| Kiaušinių kapa | 3.00—3.60 |
| „ štuka | 6—8 sk. |

Atsakomasis redaktorius ir leidėjas LIUDVIKAS CICĖNAS. „RUCH" spaustuvė, Vilnius, Totorių g.